

Bærum kommune

Deres ref.:

ArkivsakID 22/18422, planID 20/11547 - 20
2022015

Vår ref. (saksnr.):

20/11547 - 20

Saksbeh.:

Hanne Grethe Torkildsen,

Dato:

08.05.2023

Bærum kommune - Høring av planprogram for kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap og varsel om oppstart av planarbeid - Oslo kommunes uttalelse

Det vises til brev datert 13.03.2023 fra Bærum kommune vedrørende høring av forslag til Planprogram for kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap. Det varsles samtidig om oppstart av arbeid med planen. Oslo kommune har fått utsatt frist for høring til 08.05.2023.

Byrådsavdeling for byutvikling har gitt Byantikvaren delegert fullmakt til å avgi høringsuttalelse på vegne av Oslo kommune i denne saken.

I følge regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus (RP-AT) skal kulturminner og -miljøer søkes bevart, spesielt utenfor kommunens prioriterte vekstområder. Både innenfor og utenfor prioriterte vekstområder skal det legges til rette for attraktiv by- og stedsutvikling med ivaretagelse av kulturminner og -miljøer.

Vi er positive og støtter opp om at Bærum kommune arbeider med en kommunedelplan for kulturminner, -miljøer og -landskap, og følger opp sine prioriterte vekstområder. I forslag til ny arealdel i Bærum som nylig var på høring, peker Bærum på Sandvika, Høvik, Bekkestua, Fornebu og Lysaker som sine viktigste prioriterte vekstområder. I tillegg prioriterer de et knippe andre steder primært tilknyttet T-banen. Det er her Bærum skal konsentrere veksten sin, og en kommunedelplan for kulturminner, -miljø og -landskap bør også reflektere dette. I tillegg bør planen vise hvordan Bærum skal ta vare på viktige kulturverdier også innenfor de prioriterte

vekstområdene for å skape gode og attraktive bomiljøer.

Samtidig gjør vi oppmerksom på følgende kulturminner og kulturmiljøer på Oslo-siden langs grensen til Bærum kommune, listet opp fra sør til nord:

- Sollerud gård (vernet etter plan- og bygningsloven)
- Faabro gård (vernet etter plan- og bygningsloven)
- Nygaard og Øvregård (fredet)
- Steinalderlokaliteter langs Lysakerelven (automatisk fredet)
- Kultur- og industrimiljøet langs Lysakerelva
- Ankerveien (kommunalt listeført)
- Bogstad gård med omliggende kulturmiljø (fredet)
- Bjørnsgaard (gårdstun med fredete enkeltbygninger)

Det er knyttet særlig høy kulturminneinteresse til Bogstad gård og kulturlandskapet rundt anlegget, som tilkjennes nasjonal verneverdi.

Oslo kommune ser det som viktig med en felles forvaltning av kulturminner som ligger på begge sider av kommunegrensen. Normarksgodset, som omfattet Bogstad gård og skogområdene nordover, har hatt en omfattende skogsdrift. Det er viktig at kulturminner knyttet til skogsdriften, som fløtningsveiene og tilkomstveiene, blir registrert. Disse er særlig tydelige i østre del av Nordmarka, som i Sørkedalsvassdraget. Plasser for utskiping av tømmer er også en viktig del av historien til skogsdriften. Videre minner vi om plassene i Nordmarka, som også må med i en kulturminneplan.

Lysakerelva danner grensen mellom Bærum og Oslo kommuner, og eventuelle planer som berører elva vil angå Oslo. Vann og avløpsetaten kjenner ikke til at Oslo kommune eier kulturminner langs Lysakervassdraget. Dersom det fremkommer at det finnes vassdragstekniske installasjoner langs / i elva som omfattes av kommunedelplanen, ønsker vi å holdes orientert om dette.

Med vennlig hilsen

Brit Kyrkjebø
Avdelingsleder

Hanne Grethe Torkildsen
planansvarlig antikvar

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Byrådsavdeling for byutvikling
Elise Alfheim

Rådhuset

0037

OSLO

Plan- og bygningsetaten

Postboks 364 Sentrum

0102

OSLO

Mottakere:
Bærum kommune

Bærum kommune
post@baerum.kommune.no

Deres ref.:
arkivsakID 22/18422 og planID 2022015.

Vår dato:
28.04.2023

Høring - Planprogram for kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap og varsel om oppstart av planarbeid

Skui Vel setter pris på at planen tas opp til fornyet gjennomgang. At kulturlandskaper nå er eksplisitt nevnt ser vi på som en styrking av planen.

- I tillegg er det være viktig for den kulturhistoriske helheten for Bærum kommune at variasjonen over kommunen kommer frem.

- I tillegg til typiske trekk ved bosetting og boligbygging, bør planen også dekke den håndverksmessige i og industrielle historie og kulturarv slik at dennes betydning for Bærum kommer tydelig frem.

Typisk temaer er bl.a: Industrihistorie, bygningsteknisk/historie osv. Rekonstruksjoner av jern-, tre-, kalk- og teglproduksjon med de gamle energibærerne som trekkdyr, vann, damp og elektrisitet.

- Kulturminner og kulturmiljøer relatert til vann og vassdrag, deriblant dammer, spor etter fløtning (vanndamsystemers funksjon var også for å skaffe vann til fløtning inkl. sagbruk, samt at de virker flomdempende), fangstinnretninger, mv, må med i planen.

Hvorfor kulturminner og kulturlandskap befinner seg der de er?

Det bør beskrives noe om de lengere historiske linjene som sier noe om hvordan landskapet er dannet på gitte tidspunkter og perioder og som gir rammebetingelser og forutsetningene for bosetting, industriutvikling, transport, energiutvikling i perioden etter istiden.

Istiden og landheving gjorde at strandkanten gikk høyere opp slik at man kan følge kulturutviklingen helt fra steinalderen og vikingtiden frem til i dag. Dette gjør at det er gjort mange funn i Skuidalen og Wøyen under marin grense.

Derfor ligger hovedbruk – de første gårdene og jordbruk er der de ligger. Det er ikke tilfeldig at de ligger f.eks. langs Jaren på Tanumplataet mv. Framveksten av bosetting langs kystlinjen med havet/elva som matfat følger i grove trekke samme mønster.

Deretter kom industriutvikling med behov for energi – med vann som transporterte tømmer, dro møllesteiner, drev jernverk mv. Oppbygging av spesifikke fangstredskaper/teinesteder oa. i elvene for mer effektiv høsting av naturressursene for matauk først, senere for salg (naturlusholdning- pengehusholdning) – basert på naturens kretsløp og årstider som årlige laksevandringer mv.

Å få innblikk i sammenhengene, at det ikke er tilfeldig hvor kulturminnene finnes og at det er en sammenheng, øker interessen for å sette seg inn i kulturhistorien og derved viktig i å formidle. Hvordan dette foregikk bør gjenskapes og vises gjennom levende interaktive prosjekter.

Opplysning og formidling

Det bør legges opp til at planen vil bli brukt også til å øke kunnskapen for vår lokalhistorie både i skole og befolkningen generelt.

At folk har kjennskap til kulturhistorien, øker tilhørigheten til stedet man bor og lever. Å få folk kulturhistorisk interessert er derved viktig trivselsfaktor.

Opplysning er da en viktig del. Den nære kulturhistoriske opplæring skjer ikke i samme grad i skolen som tidligere.

Men om egnet materiell finnes vil det kunne brukes til å formidle og øke interessen og kunnskapen på aller alderstrinn i befolkningen.

Planen bør derfor følges opp med brosjyrer, temahefter/bøker og interaktive opplegg mv.

Eksempler er hefter/turfoldere om kulturleder, ferdselsveier, vannveier, mv som eksempelvis «Opplevelser langs Isielva» mfl. «Teinesteder, stryk og høler i Sandviksvassdraget» Disse viktige lokale formidlings og satsingsområder som planprogrammet må ha med.

Årbøker fra historie lag, velforeninger og foreninger som ivaretar spesielle kulturminner er her med på å formidle vår kulturelle historiske arv. Planen bør gi oversikt over og anspore til at slik dokumentasjon lages og formidles.

Støtte til innspill fra NiB

Vi er blitt kjent med høringsuttalen fra Naturvernforbundet i Bærum (NiB) som vi støtter fullt ut, og gjentar derved ikke her momentene som der tas opp.

Med vennlig hilsen

Skui vel

Sign

Morten Heldal Haugerud

Leder

c/c Viken fylkeskommune
Statsforvalteren i Oslo og Viken
Naturvernforbundet i Bærum
Asker og Bærum historielag
Bærum Elveforum
Tanum vel
Berger og Rykkinn vel
Bærum velforbund

Høringsinnspill til (Forslag til) Planprogram for Kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap 2023-2043

Asker og Bærum Bondelag har følgende innspill til oppstart av arbeidet med planprogrammet til Kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap 2023 – 2043:

Generelt

Vi ser positivt på at denne planen nå rulleres på nytt og får en «oppdatering» med søkelys på miljøhensyn og bærekraftige løsninger.

Bondelaget har stor sans for begrepet «vern gjennom bruk». Vi ser at kommunen nå har dette begrepet med som et viktig element i kommunedelplanen.

Gårdene i Bærum

Planen omtaler viktigheten av å ta vare på kulturlandskaper, kulturminner og kulturmiljøer. Det er en kjensgjerning at gårdene i Bærum har vært en hovedbidragsyter til både kulturlandskap, kulturminner og kulturmiljøer som vi i dag ønsker å opprettholde.

Uten gårdene og jordbruket i Bærum gjennom tidene, ville det ikke ha vært like mange kulturverdier å ta vare på. Dyrking av jorda har vært den grunnleggende forutsetningen for bosetting og utvikling, og husdyrs beiting og bondens dyrking har gitt det kulturlandskapet vi i dag har i kommunen.

Grunnlag for kulturlandskapet

Bondelaget vil derfor peke på at grunnlaget for å kunne ta vare på kulturlandskap og en rekke kulturminner og kulturmiljøer for fremtiden, er å gi gårdene vilkår som muliggjør opprettholdelsen av normal drift. Normal drift opprettholdes gjennom økonomisk forsvarlige rammer, og økonomisk forsvarlig drift av jorda betyr videre at kulturlandskapet tas vare på.

Dette betyr blant annet at jorda må vernes mot nedbygging, slik at arealet opprettholdes og grunnlaget for drift fortsatt er til stede. Kommunen må heller ikke båndlegge bondens muligheter gjennom tiltak som hindrer den enkelte bonde i å kunne utvikle gårdsdriften i tråd med dagens og fremtidens behov.

Gamle driftsformer og naturmangfold

I forslag til planprogrammet står det:

«Hensyn til naturmangfold og kulturminner må ses i sammenheng; for eksempel kan opprettholdelse av gamle driftsmetoder i landbruket være positivt både av naturmangfold- og kulturvern hensyn.»

Her er Bondelaget noe skeptisk til formuleringen – det er ikke alltid gamle driftsformer er forenlig med dagens krav til jordbruksdrift. Vi vil peke på avsnittet over om nødvendig utvikling av gårdsdriften. Bondelaget kan ikke godta at kommunen innskrenker bondens muligheter for moderne og økonomisk drift på gården.

Når det er sagt, vil vi likevel peke på at enkelte eldre driftsformer, som for eksempel husdyrdrift med beiting i inn- og utmark, gir økt naturmangfold og bidrar til kulturvern. Dette er en driftsform vi støtter og ønsker skal kunne fortsette i kommunen – uten at det skaper for mange konflikter med omkringliggende boligfelt og tettbebyggelse. På dette området tror vi kommunen og Bondelaget kan ha nytte av samarbeid om formidling av kunnskap og kontakt mellom bønder og mer urbane innbyggere.

Vern gjennom bruk

Når det gjelder mulige støtteordninger til vern gjennom bruk og til skånsomme driftsformer i landbruket, ønsker vi dette velkommen – så lenge det er ordninger som gir bonden valgfrihet, slik at midler kan omsøkes dersom det er ønskelig.

Jordbruket har i dag allerede en rekke statlige reguleringer og begrensninger, og det er etter Bondelagets mening lite ønskelig at kommunen legger ytterligere begrensninger på bondens valgmuligheter.

De fleste bønder er godt i gang med tilpasninger til bærekraftsmål og nye bestemmelser om driftsformer og jordbearbeiding. Dette tror vi vil bidra positivt til naturmangfold og opprettholdelse av både kulturlandskap og kulturmiljøer.

Gamle bygninger og ny bruk

Som et siste poeng vil vi gjerne peke på at mange gårder har gamle gårdsbygninger, noen også SEFRAK-registrert. De gamle bygningene er uansett en del av gårdstunet og gårdens uttrykk, og det kan skape problemer for flere parter dersom bygninger ønskes omgjort til nyere driftsformål på gården. Bonden blir hindret i utvikling av driften hvis det ikke kan bygges nytt eller hvis eksisterende bygg eventuelt ikke kan omgjøres. Her vil det, som det står i planen, være «konfliktområder mellom ulike tiltak og bevaringsverdig bebyggelse».

Vi vil gjerne peke på at mulighet for omgjøring av bygninger så de samsvarer mer med moderne drift på gården, kan være nødvendig for å opprettholde driften og på den måten drive «vern gjennom bruk».

Dette synes å samsvare med planens tekst «Det er viktig å legge til rette for gjenbruk og oppgradering av eksisterende bygninger på en måte som ivaretar kulturhistoriske verdier.»

Bærum, 28. april 2023

Vennlig hilsen

Asker og Bærum Bondelag

Unni Wolden Staver

leder

Fortidsminneforeningen
Bærum lokallag

Bærum kommune
post@baerum.kommune.no
By- og områdeutvikling

Referanse:
arkivsakID22/18422
planID 2022015

Vår saksbehandler:
EB/IB

Saksnr:
4/23

Dato:
260423

Høringsinnspill til forslag til planprogram for kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap

Det er positivt at kommunen nå skal revidere tidligere «Kommunedelplan for plan for kulturminner og kulturmiljøer i Bærum 2010-2020». Vi registrerer med tilfredshet at revisjonen også skal omfatte kulturlandskap.

Forslaget til planprogram favner relevante problemstillinger som er viktige å få belyst i revisjonen av denne kommunedelplanen. Vi vil trekke frem noen punkter nedenfor som vi mener planprogrammet bør stille krav om til revisjonsarbeidet:

- Registrering av kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap må videreføres frem mot våre dager. Eksempelvis registrering av viktige enkeltobjekter, villaområder og industrimiljøer.
- Det må settes måltall for reduksjon i tap av SEFRAK-registrerte bygninger. Det er ikke nok å være tilfreds med at andre kommuner har høyere akkumulerte tap enn Bærum.
- Tydelige og konkrete målformuleringer som er målbare og forpliktende.
- God søkbarhet
- Det bør tilstrebes korte og gode tekster uten for mange kompliserte og generelle formuleringer.

Forslaget om at arbeidet skal presenteres i digitalt format og kanskje som en «kulturportal» vil bidra til å lette formidlingen av verdiene i kulturminner, -miljøer og -landskap, og noe vi vil imøteese med forventning. I tillegg vil det være fint om det utarbeides en kortere trykket versjon som kan distribueres til bibliotekene, skolene og andre steder hvor det vil være lett å nå publikum.

Med vennlig hilsen,

Elisabeth Blichfeldt (sign)
leder
Bærum lokallag av Fortidsminneforeningen

Kopi: Fortidsminneforeningen Oslo og Akershus

Bærum kommune, By- og områdeutvikling,

Postboks 700, 1304 Sandvika

post@baerum.kommune.no

Arkivsak ID 22/18422 og planID 2022015.

Bekkestua, 28.04.2023

Høring - Planprogram for kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap og varsel om oppstart av planarbeid

Bærum Natur og Friluftsråd setter pris på at kommunen tar opp planen for gjennomgang og oppdatering.

Vi ser at kulturlandskap er med i tittelen av den nye planen, noe som signaliserer en sammenheng som er viktig for oss. Vi har sluttet oss til Naturvernforbundets uttalelse i saken, der de særlig peker på at alle kulturminner og kulturmiljøer må med i planen (og i kartverket), også områder ikke opprinnelig var med, for eksempel slik som kulturhistoriske områder på Fornebu.

Vi er også kjent med Skui Vels uttalelse. Vi synes de beskriver veldig relevante innspill til planprogrammet, og støtter deres tekst. De tar opp temaet om områder med håndverksmessige og industrielle verdier, samt på en svært god måte fokuserer behovet for opplæring og formidling.

Dette er momenter vi støtter fullt ut.

Videre ber vi om at Fossumområdet vurderes som del av en slik plan og viser til tidligere innspill fra NOA/BNF:

NOA/BNFs forslag om å innlemme Fossum i Sørkedalen som utvalgt kulturlandskap bes inntatt i handlingsplanen. Bogstad/Bogstadoområdet var grunnlaget for at Regjeringen utpekte Sørkedalen som utvalgt kulturlandskap. Når en realistisk Fossumby ikke vil komme før etter 2040 vil det være naturlig for Bærum å følge opp NOA/BNFs forslag om dette.

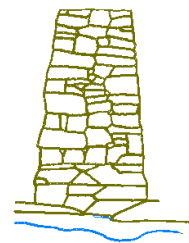
Med vennlig hilsen for

Bærum Natur og Friluftsråd

Ulf Kristiansen/Sign

Bjørn Kåre Salvesen/Sign

Lysakervassdragets venner

Bærum kommune

post@baerum.kommune.no

2023-04-14

LvV-ref.: 23/16

Deres ref. 22/18422/23/47717/EALF

Kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap 2023-40

Lysakervassdragets venner (LvV) viser til kommunens brev av 13-03-2023 og *(Forslag til) Planprogram for Kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap 2023-40*.

LvV er særlig opptatt av restene langs Lysakerelva etter industrivirksomhet på den tiden elva var kraftkilden.

Mange steder er disse restene lite fremtredende og dårlig registrert. De ligger hovedsakelig på kommunal grunn. De hører til et tidsrom 1700 til 1900 som ikke tilgodesees med særskilt beskyttelse eller vern. De mangler nøyaktig kartfesting og beskrivelser i offentlige databaser.

Restene ligger langs hele Lysakerelva fra Bogstadvannet til Lysaker. I plansammenheng krever disse kartfesting og definisjon av hensynssoner. Den foreslåtte medvirkning går ut på at kommunen først kartlegger og foreslår planløsning. For disse kulturminner blir ikke dette fullført innen fristene oppgitt i fremdriftsplan.

LvV sitter på ferdige oppmålinger og dokumentasjon som kan gi grunnlag for registrering og definisjon av hensynssoner. Vi foreslår derfor at medvirkning utvides. Dette innebærer at de aktuelle avdelinger i kommunen gis myndighet til å samle inn relevante opplysninger fra LvV og andre frivillige foreninger i en tidlig fase av planprogrammet.

På denne måten kan lokalitetene tas med i kommunedelplanen.

Med vennlig hilsen.

Sendes elektronisk uten signaturer; signert versjon fås ved henvendelse

John Tibballs
styreleder

Bo Wingård
styremedlem

Til: Bærum kommune, post@baerum.kommune.no
arkivsakID 22/18422, planID 2022015

Kopi: Bærum Natur- og Friluftsråd, ulf.priv@gmail.com

Søndre Sandås, 28. april 2023

Innspill til *Forslag til Planprogram for kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap*

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) viser til forslag til planprogram for kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap som er lag ut til offentlig ettersyn.

Vi er kjent med høringsuttalelsen fra Naturvernforbundet i Bærum (NiB) og vi støtter denne fullt ut. Vi vil likevel gi noen supplerende innspill.

Vi viser først til planprogrammets innledning:

«Gjeldende «Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Bærum 2010-2020», vedtatt desember 2009, har vært et viktig verktøy i kulturminneforvaltningen frem til d.d. (...)

Kunnskapsgrunnlaget og planens struktur, innhold og begrepsbruk bør oppdateres, og behovet for en ajourført kommunedelplan for kulturmiljøer i Bærum er nå betydelig.»

Vi vil særlig peke på behov for oppdatering av kunnskapsgrunnlaget for **Tanumplatået, Fossum som del av Sørkedalen kulturlandskap og kulturminner innenfor markagrensen**. NOAs innspill er støttet av Bærum Natur- og Friluftsråd.

1. Tanumplatået

Det har fire ganger blitt fremmet verneforslag for Tanumplatået: I 1988 og 1990 fra Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (den gang Østlandske Naturvernforening), i 2005 fra Skui vel og WWF, og i 2008 fra Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Tanum vel og Naturvernforbundet i Bærum.

Tross dette står det verdifulle området fortsatt uten formelt vern, og Tanumplatåets karakter og verneverdi forringes gradvis som følge av mange små og store inngrep over tid, særlig i randsonene.

I 2021 ble Tanumplatået og Hornimarka innlemmet i Riksantikvarens register over Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA). KULA-registrering er ingen verneplan, men «skal signalisere tidlig og tydelig hvilke landskap det må tas særlige hensyn til i areal- og sektorplanlegging» (Riksantikvaren).

Vi registrerer at KULA-registreringen av Tanumplatået og Hornimarka er oppført som en *nasjonal føring* i forslag til planprogram og forventer at kommunedelplanen klargjør hvordan dette unike kulturlandskapet kan sikres mot ytterligere negativ landskapspåvirkning fra utbygging og andre arealendringer.

2. Fossum som del av Sørkedalens kulturlandskap

Bogstad/ Bogstadorrådet var grunnlaget for at regjeringen ved Landbruks- og matdepartementet i 2017 utpekte Sørkedalen som utvalgt kulturlandskap i jordbruket¹. Kulturlandskapet ble da avgrenset til kommunegrensen (Bogstadvannet) i sør².

BNF og NOA har senest ved innspill til rullering av kommuneplanens arealdel i Bærum påpekt at Fossum er historisk en del av Sørkedalen og avslutter Sørkedalen som kulturlandskap mot Ankerveien i syd.

BNF og NOA ber om at en utredning av Fossum-områdets betydning for Sørkedalen og Bogstadorrådets landskapskvaliteter, Fossum Bruk som kulturminne, og innlemmelse av Fossum i Sørkedalen som utvalgt kulturlandskap i jordbruket, inkluderes i planprogrammet.

Den planlagte «Fossum-byen» vil etter vårt syn være ødeleggende for dette unike kulturlandskapet. Utdypende merknader om Fossum-området er gitt i vedlegg.

3. Kunnskapsgrunnlag for ivaretagelse av kulturminner innenfor markagrensa

Digital registrering og stedfesting av kulturminner er av vesentlig mindre omfang innenfor markagrensen enn tilsvarende i byggesonen. Dette til tross for at det har vært stor aktivitet i Oslomarka i tidligere tider med bygdeborger, jakt, trafikk langs ferdselsårer, seterdrift, markaplasser, tømmerhogst, tjærebrenning, krigshandlinger o.l. Dessverre er det foretatt lite systematiske undersøkelser av kulturminner i Marka fordi slike registreringer gjerne gjennomføres i forbindelse med søknadspliktige tiltak, noe det har vært lite av innenfor markagrensen. Dette gjør at kunnskapen om både automatisk fredete og andre kulturminner i Bærumsmarka kan være mangelfull.

Lokale historielag og andre frivillige har gjennomført omfattende kartlegging av kulturminner i andre deler av Oslomarka, bl.a. i Østmarka i forbindelse med planlegging av Østmarka Nasjonalpark³. Lokale orienteringslag har også trykket orienteringskart for Kjekstadmarka og Lillomarka der lokale registreringer er lagt inn. Registreringene av kulturminner i Lillomarka er også lagt inn i kartbasen Kulturminnesøk (www.kulturminnesok.no).

Vi minner om det verdifulle materialet som er publisert av Asker og Bærum Historielag og private forfattere. Det er vesentlig at denne informasjonen også gjøres tilgjengelig i digitale kartdatabaser som Kulturminnesøk, slik at kunnskapen er tilgjengelig for forvaltningen, beslutningstakere og allmennheten. Vi registrerer at kommunens [temakart for kulturminner](#) viser et stort antall registreringer i Marka som ikke er tilgjengelig i Kulturminnesøk.

Vi ber om at en utredning av eksisterende kunnskapsgrunnlag, eventuelle kunnskapshull, og tilgjengeliggjøring av digital kartinformasjon om Markas kulturminner, inkluderes i planprogrammet.

NATURVERNFORBUNDET I OSLO OG AKERSHUS

Håkon Eide Gundersen (sign.),
Daglig leder

Nikolai Norman (sign.),
Styreleder

¹ Riksantikvaren: [Lenke](#)

² Naturbase, faktaark: [Lenke](#)

³ Østmarka Nasjonalpark, fagrapport for kulturminner og kulturmiljø: [Lenke](#)

Vedlegg:

Fossum - Kulturlandskap, kulturminner, kulturmiljøer, åsprofiler og landskapssilhuetter, ivaretagelse av viktige siktlinjer til signalbygg/landemerker og bevaring av biologisk mangfold.

- Byantikvaren i Oslo og Riksantikvaren har gått sterkt mot Fossum-byen i sine uttalelser.
- Fossum er historisk en del av Sørkedalen og avslutter Sørkedalen som kulturlandskap mot Ankerveien i syd. Fossum-byen vil være ødeleggende for dette unike kulturlandskapet, og for Bogstad som nå er fredet som nasjonalt kulturminne.

- Fossum-området er prioritert kulturlandskap i Bærum kommunes kulturminneplan og har regional og nasjonal verdi i Akershus fylkesplan for kulturminner og kulturmiljøer.
- Det er registrert 22 kulturminner, et rikt biologisk mangfold og 25 rødlistede fuglearter i området.

Naturvernforbundet i Bærum

Bærum kommune
By- og områdeutvikling
post@baerum.kommune.no

Bekkestua, 27.04.2023

Innspill til forslag til planprogram for Kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskaper (arkivsakID 22/18422 og planID 2022015)

Naturvernforbundet i Bærum viser til varsel om oppstart av planarbeid og ønsker å gi noen innspill. Bærum Natur- og Friluftsråd slutter seg til vårt innspill.

I motsetning til kommunedelplanen for perioden 2010 – 2020 ser vi at *kulturlandskap* er tatt med i tittelen på den nye kommunedelplanen. Vi synes det er positivt og tolker dette som at kulturlandskapene i seg selv skal inngå i kommunedelplanen, ikke bare som en del av et kulturmiljø.

Vi har følgende innspill til planprogrammet:

- Alle kulturminnene og kulturmiljøene i 2010 – 2020-utgaven beholdes i den nye kommunedelplanen.
- De kulturlandskapene som ikke er med i 2010 – 2020-utgaven tas med i den nye, enten jordene dyrkes eller ligger brakk. De aller fleste jordene i Bærum er fra den gang da Bærum langt på vei var en landbruksbygd. Alle jordene i Bærum er derfor å anse som historiske kulturlandskaper.
- Kulturminner, kulturmiljøer og kulturhistoriske landskap på Fornebu må tas med, også de av nyere dato som for eksempel Nansenparken. Andre eksempler er Sjøflyhavna og den mangeårige badeplassen på Rolfstangen.
- Tanumplataet og kulturlandskapet i Hornimarka er kulturhistoriske landskaper av nasjonal interesse (KULA). Kulturhistoriske landskap av regional og kommunal interesse må også tas med.
- Den grønne kulturarven, det vil si det som er knyttet til hager, parker og grønne lunger, f.eks. Bjerkelunden, bør med i kommunedelplanen.

- Kulturmiljøer, kulturminner og kulturhistoriske landskap som ressurs i by- og stedsutviklingen bør omtales med tanke på å ta vare på stedsidentitet og kulturhistorisk særpreg.

I tillegg mener vi at erfaringene med å følge opp den tidligere kommunedelplanen må gjennomgås. Dette vil kunne identifisere hva som hindrer oss i å ta vare på kulturminner og kulturlandskap. Vi viser f.eks. til retningslinjene på s 5, der det bl.a. står:

«1. Ved byggetiltak nær et kulturminne / kulturmiljø skal det legges særlig vekt på en helhetsvurdering med målsetting å ivareta kulturminnets/kulturmiljøets kvaliteter. Nye byggetiltak skal forholde seg til eksisterende bebyggelsesstruktur og primært underordnes kulturminnet / kulturmiljøet. Tilstrekkelig avstand til kulturminnet skal vektlegges. Vegetasjon som gamle, markante trær skal søkes bevart.»

Vi mener at dette ikke alltid er fulgt opp, f.eks. i utbyggingen ved Kleven gård, og i forslag til reguleringsplan for Godthaab som nå er på høring.

Vennlig hilsen
Naturvernforbundet i Bærum

Kari Balke Øiseth (sign.)
Styreleder

BÆRUM KOMMUNE

Postboks 700

1304 SANDVIKA

Saksbehandler, innvalgstelefon

Håkon Ahrén Heløe, 32 26 68 15

Bærum - Innspill til varsel om oppstart og høring av planprogram for kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap

Vi viser til deres oversendelse datert 13. mars 2023 med varsel om oppstart og høring av planprogram for kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap.

Bakgrunn

Det fremgår av varselet at formålet med planarbeidet er å danne et kunnskapsgrunnlag og være et saksbehandlingsverktøy. Planens tilhørende handlingsplan skal danne grunnlag for kommunens prioriteringer innenfor arbeidet knyttet til sikring og utvikling av kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap.

Statsforvalterens rolle

Vi skal bidra til at planer ivaretar nasjonale og vesentlige regionale interesser innen landbruk, klima og miljøvern, folkehelse, barn og unges interesser, samfunnssikkerhet og gravplasser.

Statsforvalteren skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer innen våre ansvarsområder blir fulgt opp i kommunale planer. Kommunen er planmyndighet og har ansvaret for at plan- og bygningslovens formelle krav til innhold og planprosess oppfylles i planarbeidet.

Statsforvalterens innspill

Vi har ingen merknader til høring av planprogrammet eller varsel om oppstart på nåværende tidspunkt. Vi vil komme tilbake til saken når planen er på offentlig ettersyn, og vurdere om de nasjonale og regionale hensynene er fulgt opp. Ellers viser vi til [Statsforvalterens forventninger til kommunal arealplanlegg for 2023](#) og til [overordnede føringer for kommunal planlegging innenfor Statsforvalterens ansvarsområde](#). For kommunens samfunnsplanlegging viser vi også til [Statsforvalterens forventningsbrev for 2023](#). Vi anbefaler nettsidene www.planlegging.no og [Miljøstatus](#).

Med hilsen

Jorunn Skram
fagleder
Klima- og miljøvernavdelingen

Håkon Ahrén Helø
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Viken fylkeskommune

Postboks 220

1702

SARPSBORG

Bærum Kommune
Postboks 700
1304 Sandvika

Vår ref.: 270325/2023 - 2023/28523
Deres ref.: 22/18422 og planID 2022015
Dato: 28.04.2023

Bærum kommune - Kommunedelplan - Kulturminner , kulturmiljø og kulturlandskap 2023-2040 - Høring og varsel om oppstart av planarbeid - Uttalelse

Vi viser til brev fra Bærum kommune av 13.03.2023.

Formannskapet i Bærum kommune vedtok den 12.02.2023 å legge forslag til Planprogram for kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap til offentlig ettersyn i henhold til plan- og bygningslovens (pbl) § 11-13.

Det varsles samtidig oppstart av arbeid med planen i henhold til pbl § 11-12.

Hensikten med planen er å gi en oversikt over viktige kulturminner og kulturmiljøer med handlingsplan for videre arbeid med kartlegging, forvaltning, formidling og verdiskaping av kulturarven.

Tiltaket er vurdert ut fra fylkeskommunens rolle som regional planmyndighet, forvalter av fylkesveg og som fagmyndighet for kulturminnevern. Fylkeskommunen har følgende merknader:

Friluftsliv

Kommunedelplan om kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap bør belyse at slike kulturlandskap og kulturmiljøer ofte er populære turområder for innbyggernes nærfriluftsliv. Kulturminner kan gi en tilleggsopplevelse og motivasjon for å gå turer og bli kjent i eget nærmiljø. Planen bør derfor også vektlegge formidling og av kulturminner og kulturlandskap som turmål gjennom for eksempel skilting av turruter, utarbeidelse av turbeskrivelser, turorienteringsposter eller stolpejakt og tilgang informasjon gjennom plansjer eller QR-kode.

I forbindelse med planarbeidet bør det også kobles på arbeidet med plan for friluftslivets ferdssårer i Bærum. Det kan være aktuelt å tilrettelegge turruter gjennom viktige kulturlandskap og kulturmiljøer, og identifisere kulturminner som mulige turmål. Det må tilrettelegges på en måte som ivaretar og formidler verneverdiene. Planen bør fremheve betydningen av å samarbeide med frivilligheten om formidling og tilrettelegging for turer og opplevelser knyttet til kulturmiljø og landskap. Det gjelder friluftslivsorganisasjoner og o-lag så vel som historielag og foreninger.

PLAN Avdeling for kommunale planer

Postadresse: Postboks 220, 1702 SARPSBORG
Besøksadresse: Galleri Oslo Schweigaards gate 4, 0185 OSLO
Telefon: 32 30 00 00

E-post: post@viken.no
Internett: www.viken.no
Org.nr.: 921693230

Kulturarv

Det er svært positivt at Bærum kommune ruller sin kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap (heretter omtalt som kulturmiljøplan). Kulturminner forsvinner, nye kommer til og oppdages, og synet på hva som er verdt å ta vare på kan også endre seg over tid. Det er derfor viktig at planen oppdateres med jevne mellomrom.

En oppdatert kulturmiljøplan vil bidra til en bevisstgjøring og stolthet rundt kommunens historie og kulturminneverdier, både hos eiere og hos befolkningen ellers. Dette vil videre kunne føre til at flere kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap ivaretas og tas i bruk. Ikke minst vil kulturmiljøplanen med en oppdatert handlingsdel være et svært viktig verktøy for kommunens arbeid med kulturminner.

Vi berømmer Bærum kommune for arbeidet med planprogrammet. Det viser en god forståelse for utfordringer, ønskede prioriteringer og behov kommunen har i forvaltningen av kulturminner og kulturmiljø. Bærum kommune har flere store hensynssoner for kulturmiljøer og kulturlandskap, nå er det et mål for planen å inkludere mindre kulturmiljøer. Det er også svært positivt at klima, miljø og kulturarv skal belyses i forbindelse med planarbeidet. I det følgende vil vi gi kommentarer og anbefalinger til planprogrammets innhold.

Overordnede kommentarer

Under medvirkning nevnes det at kommunen skal vurdere behov for å løfte planen til Regionalt planforum. Viken fylkeskommune er svært positive til dette, og deltar gjerne i en dialog om kulturmiljøplanen. Det vil være spesielt nyttig for fylkeskommunen å få en redegjørelse av nyregistreringer og kontrollregistreringer som skal gjøres i forbindelse med planarbeidet.

Planprogrammet redegjør kommunens rolle i kulturmiljøforvaltningen i punkt 1.3.1. Vi anbefaler at det endelige planforslaget tydeliggjør fylkeskommunens ansvarsoppgaver for både automatisk freda kulturminner og vedtaks- og forskriftsfreda kulturminner.

Kommuneplanens arealdel for Bærum kommune har nylig vært på høring. Vi viser til våre innspill til retningslinjer og bestemmelser i vår høringsuttalelse datert 16.12.2022. Det er viktig å sikre godt samsvar mellom kommuneplanens arealdel og kulturmiljøplanen.

Nasjonale og regionale føringer for arbeidet

Vi anbefaler at Riksantikvarens Klimastrategi og Bystrategi legges til de nasjonale føringene for planarbeidet.

- Riksantikvarens klimastrategi: <https://digitalt.ra.no/riksantikvarens-klimastrategi-for-kulturmiljoforvaltning-2021-til-2030/>
- Riksantikvarens strategi og faglige anbefalinger for by- og stedsutvikling: <https://www.riksantikvaren.no/veileder/riksantikvarens-bystrategi/>

Riksantikvarens har de siste årene opparbeidet en eksempelsamling og flere veiledere som vil kunne være relevante og nyttige i kommunens arbeid med kulturmiljø:

- <https://eksempelsamling.ra.no/>
- <https://www.riksantikvaren.no/jeg-trenger-veiledning/>.

Det er positivt at planprogrammet har nevnt Regional plan for kulturminner og kulturmiljøer i Akershus (2019) blant de overordnede føringene for planarbeidet. Den regionale planen inneholder en rekke prioriterte kulturminnetema som vi anbefaler at Bærum kommune vurderer i forbindelse med planarbeidet.

Registreringer

Bærum kommune har god oversikt over kulturminnene og kulturmiljøene sine, og det er positivt at dette gode arbeidet videreføres i neste planperiode. Planprogrammet lister opp en rekke planlagte og utførte registreringer og kontrollregistreringer. Det er noe uklart hva som er planlagte registreringer og hva som allerede er utført. Vi regner med at dette konkretiseres og gjøres rede for i planforslaget.

Vi støtter de utvalgte temaene for registreringene. Det er spesielt positivt det skal beskrives og identifiseres kulturminner etter 1940. Det kommer ikke fram av planprogrammet hva som er avgrensningen for denne registreringene. Det er vår klare anbefaling at Bærum kommune inkluderer nyere bebyggelse og anlegg som har arkitektonisk og kulturhistorisk verdi, gjerne fra fram til i dag, i denne registreringene.

Vi anbefaler også at Bærum kommune vurderer registreringer som er i tråd med de prioriterte kulturminnetemaene i Regional plan for kulturminner i Akershus (2019), som for eksempel det mangfoldige og flerkulturelle Akershus og etterreformatorisk arkeologi. Dette kan for eksempel inkluderes i handlingsdelen som kommende tiltak.

Kulturminnedatabasen Askeladden

I forbindelse med arbeidet med planprogram for ny kulturmiljøplan i Bærum kommune er det viktig å presisere at kulturminnedatabasen «Askeladden» kun er en oversikt over kjente kulturminner pr. i dag. Databasen gir dermed ikke nødvendigvis et fullstendig bilde av kulturminnebestanden i Bærum, og da spesielt over de automatisk fredete kulturminnene som pr i dag ikke er kjent, men som har samme lovvern som de kjente. Denne databasen er også bygget opp over mange år med ulik kvalitet på registrering og kartfesting av kulturminner. Dagens registreringsstatus i databasen er i tillegg i stor grad påvirket av i hvilke områder det har skjedd en omdisponering av arealer innad i kommunen, og hvilke oversendelsesrutiner man har hatt mellom kommune og fylkeskommune tidligere. Disse manglene med kulturminnedatabasen «Askeladden» må man være klar over når denne brukes som bakgrunnsinformasjon.

Digitalisering

Planprogrammet opplyser at det er et overordnet mål å sørge for at planen blir godt presentert i et digitalt format, som en «kulturmiljøportal». Vi ser det som svært positivt at kommunen er opptatt av at tilgjengeliggjøring og god digital formidling av planen og kommunens kulturmiljøverdier. Vi bemerker at en slik portal bør være utfyllende til kommunens kartløsning, og at en slik portal kan kreve mye ressurser å drifte. Fylkeskommunen deltar gjerne i en dialog om dette arbeidet hvis kommunen ønsker det.

Handlingsdelen

Det er viktig at mål og tiltak i handlingsplanen er realistiske og gjennomførbare. Mål og tiltak som kommunen setter seg i handlingsplanen kan bidra til at kommunen kan utføre en aktiv vernepolitikk, både når det gjelder forvaltningsansvaret kommunen har, og med holdningsskapende arbeid og formidling ovenfor innbyggere i kommunen. Handlingsdelen kan også synliggjøre mulighetene som ligger i bevaring av kulturarven, som for eksempel koblingen mellom friluftsliv og kulturminner. Vi anbefaler at handlingsdelen rulleres sammen med kommunens økonomiplan og budsjett.

Et av punktene i handlingsdelen dreier seg om å styrke intern samhandling mellom aktører i kommunen. Planforslaget bør gjerne konkretisere hvordan dette skal gjøres, for eksempel med oppdaterte interne rutiner for samarbeid. Vi anbefaler også å oppdatere saksbehandlingsrutiner i tråd med oppgaveoverføringen mellom kulturmiljøforvaltningen i 2020 da fylkeskommunen fikk nye ansvarsområder overført fra Riksantikvaren.

En ny kommunedelplan burde også legge rammer for hvordan kommunen skal forholde seg til metallsøk. Metallsøking er en raskt voksende hobby som både kan utgjøre en ressurs og en trussel for kommunens kulturminneverdier. Det er dermed viktig at kommunen er kjent med regelverket og kan rettlede metallsøkere, slik at de unngår å skade kulturminnelokaliteter. Dette gjelder spesielt i områder hvor kommunen selv er grunneier.

En utarbeiding av rutiner for saksbehandling av forespørsler om metallsøk, forankret i kulturmiljøplanen, vil gi større forutsigbarhet for søker og en mer helhetlig praksis for kommunen over tid. I tillegg kan man se på om det er fordelaktig å innarbeide forbudsbestemmelser om metallsøk i enkelte delområder av de allerede eksisterende hensynssonene som er spesielt tilpasset til det aktuelle området. Fylkeskommunen kan være behjelpelig i dette arbeidet.

For mer informasjon se Riksantikvarens informasjonsside om metallsøk:

<https://www.riksantikvaren.no/funn/metallsoking/>

Viken fylkeskommune støtter kommunen i at kultur og natur, særlig forvaltning av kulturlandskap og naturmangfold, må sees i sammenheng. Vi viser til våre innspill til Bærums

forslag til naturmangfoldstrategien. Fylkeskommunen mener at det bør henvises også til framdrift på strategien i planprogrammet.

Vi ønsker Bærum kommune lykke til med videre planarbeidet, og minner om at fylkeskommunen gjerne deltar i en dialog i løpet av planprosessen.

Vennlig hilsen

Mads Jørgen Lindahl

Seniorrådgiver

Kopi til:

Statsforvalteren i Oslo og Viken